

Strasbourg, 17.4.2018
SWD(2018) 115 final

KOMISJONI TALITUSTE TÖÖDOKUMENT
MÕJUHINNANGU KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Lisatud dokumendile:

**Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv,
millega kehtestatakse eeskirjad finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks
teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele
võtmisel ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2000/642/JSK**

{COM(2018) 213 final} - {SWD(2018) 114 final}

Kommenteeritud kokkuvõte
Mõjuhindang järgmise ettepaneku kohta: direktiiv finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel.
A. Vajadus meetmete järele
Miks? Mis on lahendamist vajav probleem?
Kuritegelikud ühendused ja terroristid tegutsevad sageli erinevates liikmesriikides ning nende varad (muu hulgas pangakontod) on üldjuhul paigutatud üle Euroopa Liidu või sellest väljapoole. Nende finantstegevus võib jätta teistesse liikmesriikidesse teabejälje, mis võib olla uurijate jaoks kriitilise tähtsusega. Ebapiisav või liiga hiline juurdepääs finantsteabele ja pangakontode andmetele takistab kuritegelikust tegevusest tulenevate finantsvoogude tuvastamist. Kriminaaltulu võib jääda avastamata või seda pole võimalik arestida. Lisaks seisavad rahapesu andmebürood silmitsi takistustega nii omavahelises koostöös kui ka juurdepääsul õiguskaitsealasele teabele, mis on vajalik neile neljanda rahapesuvastase direktiivi (EL) 2015/849 alusel määratud ülesannete täitmiseks.
Mida selle algatusega loodetakse saavutada?
Käesoleva algatuse eesmärk on tõsta Euroopa Liidu liikmesriikides ja kogu liidus julgeolekut, parendades selleks raskete kuriteoliikide tõkestamise, uurimise ning nende eest vastutusele võtmise eest vastutavate pädevate asutuste ja organite juurdepääsu finantsteabele (muu hulgas pangakontode andmetele), tõstes nende suutlikkust finantsuurimiste ja -analüüside läbi viimisel ning tõhustades nende vahelist koostööd. Lisaks on algatuse eesmärk parendada rahapesu andmebüroode suutlikkust neile neljanda rahapesuvastase direktiivi alusel määratud ülesannete täitmisel.
Milline on ELi tasandi meetmete lisaväärtus?
Euroopa Liidu tasandil võetav meede tagaks ühtlustatud lähenemisviisi, mis hõlbustaks pädevate asutuste ja organite juurdepääsu finantsteabele raskete kuritegudega võitlemise otstarbel ning täiustaks rahapesu andmebüroode võimalusi rahapesu, selle eelkuritegude ja terrorismi rahastamise vastu võitlemisel. Nende kuritegude piiriülese mõõtmise tõttu vajavad pädevad asutused oma analüüside ja uurimiste läbi viimiseks kiiremat juurdepääsu teabele ning nende koostöö peab nii riiklikul kui ka piiriüleasel tasandil olema tõhusam ja mõjusam, mistõttu on vajalik meetmete võtmine Euroopa Liidu tasandil, et hõlbustada asutustevahelist sujuvat koostööd ning võimaldada neile juurdepääsu asjakohasele teabele ja selle vahetamist.
B. Lahendused
Milliseid seadusandlikke ja mitteseadusandlikke poliitikavariante on kaalutud? Kas on olemas eelistatud variant? Miks?

Kaaluti **mitteseadusandlikku poliitikavarianti 0** ja **13 seadusandlikku poliitikavarianti**, mis rühmitati alljärgnevalt.

- **Plokk A: „MIKS“** peaks pädevatel asutusel olema juurdepääs finantsteabele või võimalused selle vahetamiseks?

VARIANT A.1: üksnes rahapesu, selle eelkuritegude ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks ning nende vastu võitlemiseks.

VARIANT A.2: üksnes seoses Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 määratletud nn eurokuritegudega.

VARIANT A.3: seoses Eurooli määruse I lisas esitatud kuriteoliikidega.

- **Plokk B: „KUIDAS“** peaksid avaliku sektori asutused finantsteabele juurdepääsu saama ja seda vahetama?

VARIANT B.1: pädevatele asutustele tuleks anda juurdepääs pangakontode riiklikele keskregistritele, kasutades 1) **allvarianti B.1.a**, mis hõlmab otsejuurdepääsu, või 2) **allvarianti B.1.b**, mis hõlmab kaudset juurdepääsu.

VARIANT B.2: pädevatele asutustele tuleks anda juurdepääs kogu finantsteabele, kasutades 1) **allvarianti B.2.a**, mis hõlmab otsejuurdepääsu, või 2) **allvarianti B.2.b**, mis hõlmab juurdepääsu rahapesu andmehüroode vahendusel.

VARIANT B.3: kehtestada tuleks meetmed, mis kohalduvad rahapesu andmehüroode vahelisele teabevahetusele ning võimaldaksid rahapesu andmehüroodel luua juurdepääsu pädevate asutuste valduses olevale teabele ja seda vahetada, kasutades 1) **allvarianti B.3.a**, mis hõlmab rahapesu andmehüroode vahetut koostööd, või 2) **allvarianti B.3.b**, mis hõlmab tsentraalse rahapesu andmehüroo loomist.

- **Plokk C: „KES“** – millistele avaliku sektori asutustele tingimused kohalduvad?

VARIANT C.1: kuritegude tõkestamise, uurimise või nende eest vastutusele võtmise eest vastutavad avaliku sektori asutused.

VARIANT C.2: variandis C.1 määratletud avaliku sektori asutused ja lisaks 1) **allvariant C.2.a**, millega kaasatakse kriminaaltulu jälitamise talitused, 2) **allvarianti C.2.b**, millega kaasatakse Europol, või 3)

allvariant C.2.c, millega kaasatakse Euroopa Pettustevastane Amet.

Mis puudutab **pädevate asutuste juurdepääsu pangakontoregistrites sisalduvale teabele**, siis hõlmab **eelistatud poliitikavariant** variantide **A.3, B.1.a, C.2.a** ja **C.2.b** kombinatsiooni.

Mis puudutab **pädevate asutuste juurdepääsu täiendavale finantsteabele**, siis hõlmab **eelistatud poliitikavariant** variantide **A.3, B.2.b** ja **C.2.b** kombinatsiooni.

Mis puudutab meetmeid, millega **kõrvaldada rahapesu andmehüroode piiriülel koostööl esinevaid takistusi ning raskusi**, millega rahapesu andmehürood seisavad silmitsi koostöös riiklike **õiguskaitseasutustega**, siis hõlmab eelistatud poliitikavariant variantide **A.1, B.2.b, B.3.a** ja **C.2.b** kombinatsiooni.

Kes eelistatud varianti toetab?

Sidusrühmad nõustuvad, et juurdepääs pangakontode keskregistritele tõhustaks õiguskaitsega seotud uurimiste tõhusust ning aitaks vältida kulusid ja halduskoormust, mis kaasneb pankadele üldpäringute saatmisega. Avalikul konsultatsioonil nõustus enamik vastajatest, et juurdepääs tuleks anda pädevatele asutustele, sealhulgas kriminaaltulu jälitamise talitustele. Liikmesriigid olid nõus rahapesu andmehüroode vahelise koostöö ning rahapesu andmehüroode ja pädevate asutuste vahelise teabevahetuse hõlbustamisega. Hiljutises Eurobaromeetri uuringus nõustus 92% vastajatest sellega, et kuritegevuse ja terrorismi tõhusamaks tõkestamiseks ning nende vastu efektiivsemalt võitlemiseks peaksid riiklikud asutused jagama teavet Euroopa Liidu teiste liikmesriikide asutustega.

C. Eelistatud poliitikavariandi mõju

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste poliitikavariantide) eelised?

Ootuste kohaselt tagab eelistatud variant paremad võimalused Euroopa Liidus julgeoleku tõstmiseks ja kuritegevusega võitlemiseks. See kindlustaks kiirema juurdepääsu selgelt määratletud finantsteabele ning efektiivsema ja tõhusama koostöö rahapesu andmehüroode ja pädevate asutuste vahel. See tugevdaks pädevate asutuste (muu hulgas kriminaaltulu jälitamise talituste ja Eurooli) võimalusi saada kiiresti juurdepääs finantsteabele, millel on finantsuurimiste seisukohast kriitiline tähtsus. Lisaks tõhustaks eelistatud variant märkimisväärselt rahapesu andmehüroode suutlikkust teha rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise otstarbel finantsanalüüse. Eelistatud variant vähendaks üldpäringute saatmise ja neile vastamisega seotud kulusid ning halduskoormust.

Millised on eelistatud poliitikavariandi (kui see on olemas, vastasel korral peamiste

poliitikavariantide) kulud?
Pangakontode keskregistritele ja andmeotsingu süsteemidele otsest juurdepääsu tagava eelistatud variandi rakendamise ühekordsed kulud jäävad hinnanguliselt vahemikku 5000 kuni 30 000 eurot (vastavat kulusummat tuleb korrutada nende asutuste arvuga, kes pangakontode keskregistrite ja andmeotsingu süsteemidega ühendatakse). Rahapesu andmebüroode vahendusel finantsteabele juurdepääsu loomisega seotud kulud jäävad peamiselt rahapesu andmebüroode kanda.
Milline on mõju ettevõtjatele, VKEdele ja mikroettevõtjatele?
Lisakulusid pangandussektorile ei ole ette näha. Vastupidi, käesolev algatus tooks pankadele kaasa märkimisväärse finantssäästu, sest nad ei peaks enam töötleva pädevatelt asutustelt laekuvaid üldpäringuid ega neile vastama. Arvatavalt ei ole algatusel mingit konkreetset mõju väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning mikroettevõtjatele.
Kas on ette näha märkimisväärset mõju riigieelarvetele ja ametiasutustele?
Pangakontode keskregistritele ja andmeotsingu süsteemidele otsejuurdepääsu ning rahapesu andmebüroode vahendusel finantsteabele juurdepääsu tagava algatuse rakendamise kulud mõjutavad riigieelarveid ja ametiasutusi. Sellegipoolest peaksid vastavaid kulusid tasaarveldama nii pädevate asutuste praeguste haldus- ja finantskulude vähenemine kui ka säästud rahapesu andmebüroode ja pädevate asutuste vahelise tõhusama koostöö arvelt.
Kas on oodata muud olulist mõju?
Kavandatud meetmetel on mõju põhiõigustele; isikuandmete kaitse õiguse riive on minimaalne, sest juurdepääs on piiratud vaid asjassepuutuvate asutustega, mis omakorda tagab proportsionaalsuse. Pangakontode keskregistritele ja andmeotsingu süsteemidele lubatakse otsene juurdepääs, sest need sisaldavad piiratud hulgal andmeid. Juurdepääs muud liiki finantsteabele on võimalik rahapesu andmebüroode vahendusel. Eelistatud variandid piirduvad üksnes sellega, mis on vajalik eesmärkide saavutamiseks, ning kooskõlas Euroopa Kohtu sätestatud nõuetega kujutavad need endast liidu tasandil vähimat sekkumist eeldavat õigusakti. Seadusandlik ettepanek ei mõjutaks siseriiklikus õiguses kehtestatud menetluslikke kaitsemeetmeid ning tagaks ranged kaitsemeetmed, mis veelgi vähendavad mis tahes negatiivset mõju põhiõigustele.
D. Järeelmeetmed
Millal poliitika läbi vaadatakse?
Komisjon jälgib kavandatud õigusakti tõhusat rakendamist ning hindab liikmesriikide ja sidusrühmadega peetavate konsultatsioonide alusel nende saavutusi eesmärkide saavutamisel ning käsitlemist vajavaid probleeme kolme aasta jooksul pärast kavandatud meetmete vastuvõtmist.